

KORXONALARNING ISHLAB CHIQRISH VA SOTISH REJASINING BAJARILISHIDA MATERIALLAR HISOBINI TAHLIL QILISH

Turayeva Gulizahro

Guliston Davlat Universiteti o'qituvchisi

Musobekova Sevara

Guliston Davlat Universiteti talabasi

Ne'matova Muxlisa

Guliston Davlat Universiteti talabasi

Obidqulova Iroda

Guliston Davlat Universiteti talabasi

***Annotatsiya.** Ushbu maqolamizda korxonalarining ishlab chiqarish va sotish rejasining bajarilishida materiallar hisobini tahlil qilish va bozor munosabatlariga asoslangan boshqaruv korxonalarining barcha turdagi resurslardan samarali foydalanish ustidan nazorat o'rnatishni haqida yoritilib otilgan.*

***Kalit so'zlar:** materiallar , xom ashyo, materiallarni turkumlash , baholash, materiallarning sintetik hisobi ,inventarizatsiya.*

Kirish

Xo'jalik subyektlarining faoliyatida ko'p miqdorda moddiy , moliyaviy va mehnat resurslari ishlatiladi. Bozor munosabati sharoitida xomashyolar , materiallar va yoqilg'ilar xarajatlari salmog'ini kamaytirishga o'xshagan sifat ko'rsatkichlari hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Bunga ilg'or konstruktiv materiallardan , matallardan va plastmassalardan , qimmat turadigan materiallar o'rniga mahsulot sifanitini pasaytirmaydigan , ishlab chiqarish chiqindilarini kamaytiradigan , arzon materiallardan foydalanish yo'li bilan erishiladi . Ishlab chiqarish jarayonida turli materiallar qiymatidan foydalaniladi. Ularni xo'jalik yurutuvchi subyektlarda materiallardan foydalanish usuli bilan ishlab chiqarish jarayonida foydalanishga qarab turkumlarga ajartish mumkin .

Muhokamalar va natijalar

Materiallar-xom ashyo ta'sir etish uchun qo'llaniladigan va mahsulot ma'lum istemol xususiyatini berishda foydalaniladigan vositadir. Ular ishlab chiqarilayotgan.Ular ishlab chiqarilayotgan mahsulotning asosini tashkil etadi. Ya'ni gazlama charm metall va boshqalar. Hozirgi vaqtda korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baholashda quyidagi usullar qo'llanilmoqda:

1) Erkin bozor (shartnoma) yoki davlat tomonidan tartibga solinadigan ulgurji baholar . Bu narx tovar jo'natish shartnomalarini tuzishda korxonada mustaqil belgilanadi va mol yuboruvchi va mol oluvchi bilan hisob-kitoblar olib borishda mol yuboruvchining to'lov hujjatlarida ko'rsatilib molning chiqarilish (sotish)narxi shaklida foydalaniladi ;

2) Nomenklatura hisob bahosi bo'yicha . Bu sotib olingan (tayyorlangan) materiallarning reja tannarxi , o'rtacha sotib olish narxlar va boshqalar bo'lishi mumkun . Barcha hollarda ham baho asosida shartnoma baholari bo'lib ustiga rejalashtirilgan (hisoblangan) transport – tayyorlav xarajatlarini qo'shib belgilaydi. Bu baholar mavjud materiallarni va ularning harakatini joriy va operativ hisobga olishda qo'llaniladi. Bundan tashqari, ishlab chiqarish zaxiralari va xo'jalik yurituvchi subyektga qarashli bo'lmagan, lekin buxgalteriya hisobida qayd etilgan (mas'uliyatli saqlanishda bo'lgan, ijaraga olingan, qayta ishlash uchun olingan) boshqa turdagi mol-mulklar, shuningdek, biror-bir sababga ko'ra hisobga olinmagan mol-mulk inventarlanishi kerak.

Korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baxolashda Inventarizatsiyadan o'tkaziladi.

Inventarizatsiya – bu korxonada aktivlari va majburiyatlarining haqiqiy qoldiqlarini aniqlab, hisob ma'lumotlari bilan taqqoslash orqali nazoratni ta'minlash hamda boshqarish usuli.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda Korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baxolashda materiallar hisobini olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Demak materiallar ishlab chiqarish jarayonida foydalaniladigan ishlab chiqarish sikli davomida to'liq istemol qilinadigan (sarflanadigan) xamda o'z qiymatini to'liq ishlab chiqarilgan maxsulot yoki ko'rsatilgan xizmatlar tannarxiga o'tkazdigan turli xil moddiy buyumlardir. Bundan materiallar xisobining maqsadi materiallarning saqlanishi ularning xujjatlarga muvofiqligini sarflash meyorlariga amal qilinishi materiallarni qabul qilish ekanligini anglashimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.B.Muxametov. B.Matrasulov.G.Turayeva T.:Buxgalteriya hisobi darslik. Ziyonashr. 2023.-347 b
2. A.B.Muxametov. U.Chorshanboyev. G.Turayeva T.:Boshqaruv hisobi darslik. . Ziyonashr. 2024.-169 b
3. Pokiza, U., Mahbuba, T., Eldor, A., & Gulizahro, T. (2023). SANOAT SOHASIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH. *Нововведения Современного Научного Развития в Эпоху Глобализации: Проблемы и Решения*, 1(6), 222-224.
4. Gulizahro, T., Eldor, T., Asilbek, S., & Muhammadqodir, B. (2023). Asosiy vositalar hisobi va ulardan samarali foydalanish tahlili. " *Uchinchi renessansda ilmiy-amaliy tadqiqotlarning dolzarb muammolari*" mavzusidagi onlayn konferensiyasi, 2(10), 67-69.
5. Madinabonu, A., Nurjahon, N., & Mehriniso, M. (2023, April). BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY STANDARTI. In " *Conference on Universal Science Research 2023*" (Vol. 1, No. 4, pp. 93-95).
6. Сабирова, Н. Э. (2021). Хоразм достончилиқ мактабларининг локал хусусиятлари. *Academic research in educational sciences*, 2(10), 988-998.
7. Abdurahmanova, M., & Olimova, M. (2022). KORPUS LINGVISTIKASINING AHAMIYATI. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).
8. Abdurahmanova, M., & Olimova, M. (2022, June). TEZAURUSDAGI O 'ZARO BOG 'LANISHLAR. In «УЗБЕКСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЗДАНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ И ПРАКТИЧЕСКОЕ СОЗДАНИЕ ВОПРОСЫ» Международная научно-практическая конференция (Vol. 1, No. 1).
9. Tursunaliyevna, A. M. (2022). TILSHUNOSLIKDA KOGNITIV YO'NALISHLAR. *FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI | JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION*, 1(2), 113-116.
10. Abdurahmanova, M., & Rayimjonova, M. (2021). KORPUS LINGVISTIKASIDA TARJIMASHUNOSLIK MASALASI. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).
11. Tursunaliyevna, A. M. (2022). EKOLINGVISTIKA TILSHUNOSLIKNING YANGI SOHASI SIFATIDA. *FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI | JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION*, 1(2), 82-84.
12. Abdurahmanova, M. T. (2023). OMONIMLARNI FARQLASH USULLARINING SUN'IY INTELLEKT VA MASHINA TARJIMASIDAGI O 'RNI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 241-248.
13. Tursunaliyevna, A. M. (2023, May). OMONIMLAR VA SUN'IY INTELLEKT. In *International Congress on Models and methods in Modern Investigations* (pp. 48-51).

14. Saodat, I., & Ma'suda, E. (2023, April). BILINGVIZM TURLARI VA IKKINCHI TIL LEKSIK BAZASI. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS (Vol. 1, No. 14.04, pp. 185-188).
15. Israilova, S. (2023). THE PRAGMATIC OCCURRENCE AND MENTAL PROPERTIES OF COLOR COMPONENT UNITS IN CONTEXT. Interpretation and researches, 1(5).
16. Jaloliddin G'ulomjon o'g, N., G'ulomjonovna, X. M., & Kaххарovna, T. G. (2023). O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARGA SARFLANGAN XARAJATLAR STATISTIKASI. *Нововведения Современного Научного Развития в Эпоху Глобализации: Проблемы и Решения*, 1(5), 78-80.

